

Radka Plichtová

Modrý kruh – Bílí Delfíni

Centra a dovednosti v našem táboře

Únor 2014

ÚVOD

Každý tábor by měl mít dvě důležité funkce: zábavnou a vzdělávací. Ať už se jedná o tábory, kde děti hrají celotáborovou hru (jako je například náš tábor), nebo o tábory na něco zaměřené (zde mám na mysli koňské, taneční a jiné tábory). I když děti přijíždí většinou za účelem, aby se o prázdninách pobavily a odpočinuly si od školy, pokud se nejedná o ty zcela nejmenší předškolní, nedělnou součástí tábora jsou denní bloky, během kterých se děti učí táborovým dovednostem. Ty nazýváme „centra“.

V této práci bych chtěla zmínit několik důležitých center, do kterých se děti mohou zapojit, získat nějaké zkušenosti (u větších je to tedy spíše otázka opakování z předešlého roku), poté složit zkoušku a samozřejmě dostat nějaké ohodnocení. Především mám na mysli: mapa a buzola, šifry a morse, zdravotvěda, oheň, rostliny, zvířata, uzle, jízdní řády, pila, nůž, sekera, bivak, výzbroj, výstroj a co dělat, když se ztratím.

Práce obsahuje několik fakt, jak připravit centra a dovednosti pro děti, a souhrn nápadů, jak je učit a jak vytvořit formu spíše zábavnou než vzdělávací. Přebírám hlavně nápady a zkušenosti z našeho tábora. Práce má sloužit jako inspirace lidem, kteří připravují podobné aktivity pro děti na táborech, anebo rodičům, aby věděli, čemu všemu se jejich dítě může na našem táboře přiučit.

PŘÍPRAVA CENTER

Zprvu je nutné si uvědomit, že děti, které učíme, mají prázdniny a ne všechny se ochotně hrnout do poznávání a učení se nových věcí. Musíme proto zvolit takovou formu výuky, či přednášek, aby je to bavilo.

Vhodné je rozdělit jednotlivé oblasti určitým lidem, kteří mají za úkol si zvolit, jak své zkušenosti předají dětem a jaké vědomosti po nich budou chtít. (Samozřejmě, existují nějaké parametry a tabulky, co by dítě mohlo v určitém věku umět, ale většinou si každý tábor volí tak, aby to jednotlivé věkové kategorie dětí zvládaly).

Na našem táboře volíme dvě až tři kategorie dětí a dvě úrovně testu. Podle toho také všichni vedoucí rozlišují, jaké informace má vědět předškolní dítě, jaké dítě na prvním stupni a co by si měli zapamatovat ti nejstarší.

Výstupní test (jakási přijímačka, která by z dítěte udělala instruktora) u nás není, nicméně mnoho táborů ji vyžaduje. Dokonce si myslím, že by měla být povinná, pokud se člověk chce dále věnovat práci s dětmi v oddíle a pokračovat později jako vedoucí.

Ke každému centru musíme sehnat nějaké materiály, vytvořit testíky (pokud nestačí slovní či názorná ukázka na táboře). U nás se osvědčuje metoda pexeso a to hlavně pro menší děti (věkový rozsah našich dětí je od 3 do 15 let a dětí je přes 40, proto musíme připravovat více variant). Pro děti školou povinné je asi nejlepší názorná ukázka, někteří naopak preferují přečíst si informace samostatně v knížkách nebo dalších materiálech.

PŘEHLED JEDNOTLIVÝCH CENTER

Záleží na každém oddílu, jakou taktiku při výuce znalostí a dovedností na táboře zvolí. Nicméně si myslím, že tato aktivita by se měla započítávat mimo celotáborovou hru a děti by měly být motivovány k tomu, aby se samy chtěly něco naučit. Např. že se jim to bude hodit na závěrečném puťáku (závěrečné zakončení tábora, kde uplatní především mapu, buzolu, šifry, morse, bivakování a sbalení se do batohu).

V této kapitole bych chtěla poukázat na jednotlivá důležitá centra, co a jak děti učit, co by mělo být výstupním testem, atd.

- **Mapa a buzola**

Dle mého názoru nejpotřebnější dovednost. Práce s buzolou a hlavně s mapou se hodí nejen na táboře. Poslední dobou se děti spíš setkají s navigací, než s mapou, nicméně i to by se měly naučit.

V první řadě je dětem nutné říct, co je to azimut a jak funguje buzola, až poté můžeme začít s vysvětlováním, jak zorientovat mapu, princip vrstevnic nebo co která značka znamená.

Nejlepším procvičením je orientační běh, neboli azimuťák. V našem oddíle připravujeme tak jedenkrát za tábor okruh po okolí, kde vyzkoušíme, zda si děti něco z výuky mapy a buzoly odnesly.

Větší motivací jsou pro ně tzv. přísloví. V rámci celotáborové hry vybereme 10 – 14 přísloví, vět, pranostik, atd. a každý den schováme papírek s hádankou v okolí tábora. Na viditelném místě (stožár na náměstíčku) necháme cedulku s azimutem a počtem kroků. Pokud družina do večerního nástupu zjistí, jaké je denní pořekadlo, dostává plusové body. (Zpravidla bývá hádanka i zašifrována, aby to nebylo tak jednoduché).

- **Šifry, Morseova abeceda**

Principů, jak učit šifry, je velmi mnoho. U našich dětí se osvědčila metoda názorné ukázky. Potřebují vědět, jaké typy šifer existují, jak je mají rozšifrovat a zašifrovat. Po dvojicích si pak zkusí navzájem napsat nějaké vzkazy. Pokud se jim to daří, dostanou výstupní testík. Většinou je to A4 zašifrovaného textu.

Morseova abeceda je založena na naučení se několika slov. A pokud dítě chápe princip dlouhých a krátkých slabik, máme vyhráno. Výstupní test z morse se skládá ze zašifrovaného textu a poté ze zapískaných slov na píšťalku.

Menším dětem vysvětlujeme morse pomocí pexesa. Na jedné kartičce je znak v morseovce (př. - . -) a na druhé písmeno v latině a pod ním pomocné slovo (př. „K“ a „krá-ko-rá“)

- **Uzle**

Každé dítě má za úkol naučit se 6 běžných uzlů (ambulantní, liščí, lodní, dračí smyčku, osmičku, zkracovačku). Uzle se dají pojmout hodně zábavnou formou. Díváme se do knížek, učíme se nové uzle, které v praxi normálně nepoužíváme. Děti ale překvapivě více zajímají ty užitečné (viz výše zmíněné), které si poté mohou vyzkoušet na lanech.

- **Stan a bivak**

Více se zaměřujeme na bivak, protože ho děti musí umět postavit, hlavně na puťácích a výsadcích.

Test obsahuje hlavně složení stanu na čas, principy, jak a kde vybrat místo pro bivak. Důležitou součástí je vyrobení dřevěných kolíků, kterými drží

plachty na postavení bivaku. Tato dovednost se propojuje s následující kapitolou.

- **Pila, sekera, nůž**

Především se zaměřujeme na bezpečnost práce s těmito nástroji, jak s nimi zacházet, jak se o ně starat, atd. „Test“ je pak složen z osekání soušky, udělání několik polínek dřeva, vytvoření kolíku k bivaku a kontrolních otázek typu: „Jak se chováme s nožem?“, „ Jak nosíme pilu a sekeru?“ nebo „Kam (v táboře) ukládáme pily a sekery?“.

- **Zdravověda**

Toto centrum má na starosti táborový zdravotník. Děti se učí hlavně principy první pomoci. Jak postupovat, když vidí nějakého člověka v bezvědomí, jak ho dostat do stabilizované polohy, co říct záchranné službě, pokud je třeba ji volat.

Praktické je dětem říct, jak se zachovat, když si někdo vyvrkne kotník, postupy při uštknutí hadem, bodnutí vosou (kolem tábořiště se vyskytují hodně vosí hnízda), popálení nebo umrznutí.

- **Příroda**

Vzhledem k tomu, že příroda nás na táboře obklopuje, měli bychom se s ní dobře seznámit. Rostliny, stromy, houby, zvířata – alespoň ty základní a důležité by měly děti znát.

Centrum rozdělujeme na poznávačku z rostlin a zvířat. U rostlin chodíme s dětmi po přilehlých loukách, mapujeme, kdy a kde které rostou, popř. kvetou. Z těch nejznámějších poté skládají závěrečný test. Měly by znát léčivé rostliny, jedovaté, stromy. (Názornou ukázkou máme u vraního oka, která rostou mezi borůvkám a děti si je mohou snadnou splést.)

Co se týče zvířat, v okolí tábora potkáváme spíš menší zvířata (hlavně hmyz a ptáky), ale někdy spatříme i srny nebo divoká prasata. Zvířata se učíme pomocí pexesa a poznávačku děláme pomocí zvuků, obrázků a stop. Děti mají

za úkol podle nahrávky určit, o jaké zvíře na obrázku se jedná. K některým pak mají přiřadit i stopu.

- **Výzbroj, výstroj a co dělat, když se ztratím**

Zkrátka vědět, co si vzít do kterého terénu, za jakého počasí, se kterou skupinou. Součástí jsou tedy „přednášky“ o tom, co si vzít do lesa, co do hor nebo k vodě.

Základní dovedností v tomto centru je umět si sbalit batoh na puťák. Vědět, jaké oblečení mít s sebou, kolik jídla a pití a jaké další vybavení - spacák, karimatku a celtu, pokud se jedná o výlet přes noc; lékárnička a KPZ. (Obsah lékárničky by se měly děti dozvědět v centru zdravotní péče.)

KPZ (krabička poslední záchrany) je důležitá součást každého batohu instruktora na puťáku či na jiném delším výletě. Děti dostávají seznam už před táborem, aby tuto krabičku měly a nezapomínaly si ji brát sebou.

V neposlední řadě děti poučujeme o tom, jak se mají zachovat, pokud se ztratí. V první řadě zkusit se zorientovat, zeptat se případného kolemjdoucího, zavolat vedoucího. Pokud se ztratí ve městě, měly by dojít na nějaké přehledné místo nebo na informace, kde se opět dostanou k telefonu. Čísla by měly mít vždy po ruce, nebo si alespoň zapamatovat název tábora a oddílu. Hlavní je, aby věděli, že se nemají bát někoho oslovit a požádat ho o pomoc.

ZÁVĚR

Správný táborník by měl mít výše zmíněné vědomosti a být schopen je ovládat v praxi, nejen při výstupním testu (i když ten by měl být založen právě na tom, aby dítě zkušenosti pak umělo použít v praxi). Na tábore se snažíme, aby děti byly hodně motivovány k tomu si splnit testy z jednotlivých dovedností. První vhodnou větou je: „Bude se vám to hodit na puťáku“. I když pro ty menší to není moc velká motivace, protože se při závěrečném putování moc v dovednostech nevyznamenejí. Proto za každé splněné centrum dostávají odměny v podobě táborových peněz (jsou vždy vymyšleny tak, aby se

shodovaly s celotáborovou hrou). Každý polední klid je poté otevřen obchůdek s dobrotami, které lze získat pouze za táborové peníze. Zkrátka ti, co se nesnaží něco se naučit, si sladkosti nebo jiné pochutiny nemohou zakoupit. Možná, že to není zcela výchovná metoda, ale na našem táboře funguje.